

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙ В ОБЛІКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Поліщук О.Т. – к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Доцільність та ефективність впровадження інновацій значно залежить від якості інформаційної бази щодо економічних, технологічних, соціальних і економічних аспектів інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. Розвиток інноваційної діяльності припускає результат її сукупного впливу на всі елементи підприємства.

Інноваційна діяльність, яка в значній мірі залежить від сукупності ризиків впровадження та окупності інноваційних проектів, повинна здійснюватися цілеспрямовано та керовано, а інформаційні потоки про інновації вимагають їх систематизації та налагодженість. Достовірною базою для впровадження та управління інноваціями виступає налагоджена система бухгалтерського обліку. Першочерговою умовою для управління інноваціями і їх відображення в системі обліку є їх достовірна оцінка.

Аналіз літературних джерел свідчить про вивченість та опрацьованість питання щодо управління інноваціями та налагодження ефективного обліково-аналітичного забезпечення. Зазначені питання розкриваються у працях ряду закордонних та вітчизняних дослідників, зокрема, В. І. Бачинський, О. М. Брадул, А. М. Герасимович, Я. Д. Крупка, Л. В. Нападовська, О. І. Пилипенко, М. С. Пушкар, Ю. С. Цаль-Цалко, В. О. Шевчук, Й. А. Шумпетер, М. Д., Кондратьєв, П. Ф. Друкер та інші.

Оцінювання інновацій в бухгалтерському середовищі здійснюється виходячи із затратного методу визначення їх вартості, головним інформаційним джерелом якого є дані первинного обліку. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що принцип історичної (фактичної) собівартості є пріоритетним при оцінці активів підприємства, виходячи з витрат на їх виготовлення та придбання [1]. Разом з тим,

даним принцип менш реалізований у сфері інвестування, в тому числі в інновації. Це в першу чергу пов'язано з тим, інвестиційний цикл є довготривалим, зазначене, зумовлює необхідність визначення доходів з позицій лише майбутньої вартості та необхідність приведення об'єкта інвестицій до його справедливої вартості та при цьому не враховуються інвестиційні ризик, що можуть виникати. Тому доцільно оприбутковувати інновації за їх первісною (історичною) вартістю, а вибуття оцінювати за продажною вартістю, яка визначається на основі ринкових цін. Дана методика надає більш достовірну оцінку інновацій та не порушує принципи бухгалтерського обліку. Разом з тим, об'єкти інвестування необхідно оцінювати в процесі їх утримання, за таких умов його варто оцінювати за залишковою (балансовою) вартістю з урахуванням переоціненої вартості.

Особливість інновацій як однієї з форм інвестиційної діяльності часто характеризується значним інноваційним лагом і тому інновації підпадають під визначення довготривалого активу (з терміном більше 1 року) [1].

Також потрібно зосередити свою увагу на відображення в бухгалтерському обліку вартості створеної інновації власними силами або за спеціальним замовленням. Історична вартість інновацій при її розробці чи виготовленні сторонньою організацією за замовленням формується з понесених фактичних витрат, при цьому дана вартість може не співпадати з ринковою вартістю інновації, яка складає сегменти попиту та пропозиції. За таких умов, з метою достовірності оцінювання, доцільно вартість такої інновації привести до ринкової.

Проте, як підтверджують практичні дослідження, дана методика не застосовується, оскільки згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 8

«Нематеріальні активи» ринковий підхід щодо оцінки інновацій може здійснюватись:

- у випадку безоплатного отримання, внесення до статутного капіталу;
- в момент обміну на подібний об'єкт, якщо залишкова вартість
- переданого об'єкта перевищує його справедливу;
- при обміні на неподібний об'єкт;
- у разі переоцінки [2,3].

Існують випадки, при яких досить важко оцінити вартість інновації, особливо це актуально, коли об'єкт інновації створюється на самому підприємстві внаслідок науково-практичних досліджень та розробок, а також внутрішньої активності творчих та інноваційних ідей персоналу. Первісну вартість таких інновацій досить важко оцінити, в першу чергу через те, що не існує методики оцінювання інтелектуального капіталу. Тому інновації слід оцінювати за справедливою вартістю, а за відсутності подібних активів на ринку їх варто оцінити за допомогою методів експертних оцінок, з урахуванням витрат пов'язаних з її реєстрацією та патентування. При реалізації таких інновацій доцільно також притримуватись ринкового підходу визначення їх вартості.

Крім того, досить поширено замовляти у спеціалізованих фірмах (венчурних підприємствах, наукових інкубаторах, технологічних парках, науково-дослідних інститутах та інших) інвестиційні проекти, що впроваджуються підприємством з метою налагодження виробництва інноваційної продукції [4].

Первісна вартість замовленої інновації буде складатись не лише з витрат, що зазначені в договорі купівлі-продажу, а й інших витрат: транспортування, монтаж, установка, витрати на доведення до стану, в якому об'єкт інновації цілком придатний до експлуатації. Це призводить до зростання витрат, а відповідно й собівартості об'єкта, яка може перевищити ринкову вартість. В такому випадку, з метою визначення достовірної оцінки об'єкта інновації доцільно провести їх переоцінку до ринкової вартості.

Існує ряд факторів, що впливають на методи оцінки інновацій та порядку відображення витрат пов'язаних з інноваціями в бухгалтерському середовищі. Серед основних можна виділити: вид інноваційного проекту та порядок його фінансування; порядок відображення інноваційних витрат за видами діяльності підприємства; вид діяльності та інфраструктура підприємства тощо.

Таким чином, вибір методики оцінки об'єкта інновацій в системі бухгалтерського обліку залежить від ряду зовнішніх та внутрішніх факторів. Проте облік інноваційних процесів в значній мірі залежить від вартості та джерел фінансування інвестиційних проектів, способу їх надходження, структури витрат та періоду впровадження їх на підприємстві. Вибір оптимальної методики оцінювання інновацій надасть можливість підприємству ефективно управляти його інноваційною діяльністю.

Література

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» – наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2000р. № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» – наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999р. №242.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Крупка Я.Д. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності: навч. посібн. / Я.Д. Крупка, С.В. Питель, І.В. Мельничук. – Тернопіль : ТАЙП, 2011. – 234 с.
5. Ліба Н.С. Стратегічний управлінський облік інноваційної діяльності / Н. С. Ліба // Облік і фінанси. – 2012. - № 9 (23). - С. 272-280.